

Zespół Szkół Zawodowych w Hajnówce

Historia szkoły jest dość długa i bogata zarówno pod względem oddziaływania społecznego jak i przemian organizacyjnych. Popularne w mieście, stare określenia "zawodówka" używane jest do dziś, aczkolwiek obecnie placówka obejmuje zespół szkół, które oferują różne kierunki i poziomy kształcenia.

W roku 1924 decyzja ówczesnego Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zostaje otwarta w Białowieży szkoła typu rzemieślniczo - przemysłowego o nazwie PAŃSTWOWA SZKOŁA PRZEMYSŁU DRZEWNEGO ze specjalnością - stolarz budowlany. Decyzja ta wynikała z konieczności pozyskania wykwalifikowanych robotników i rzemieślników w regionie, w którym ze względu na dobre warunki do pozyskiwania i przetwarzania drewna, od czasów I wojny światowej rozwijał się przemysł drzewny.

Lokalizacja szkoły w Białowieży nie była rozwiązaniem najszcześniejszym. Brakowało pomieszczeń do użytku szkolnego. Zajęcia praktyczne odbywały się w suterenie Domu Marszałkowskiego. Ponadto trudności komunikacyjne sprawiały, że rekrutacja młodzieży była utrudniona. Pierwsi uczniowie to 6 białowieżan, 5 z Teremisek i 2 z Pogorzelec, razem 13 uczniów. Pierwszym dyrektorem szkoły był -inżynier budowy mostów- Leon Abramowicz.

On to poczynił odpowiednie starania i w 1924 roku szkoła zostaje przeniesiona do Hajnówki. Tu z bazą lokalową było znacznie lepiej. Zajęcia praktyczne mogły się odbywać w dogodnych warunkach - na warsztaty bowiem przeznaczono duży, piętrowy, poniemiecki budynek-parowozowni wąskotorowych kolejek leśnych. Zajęcia teoretyczne odbywały się w częściowo wykończonym budynku na rogu ul. Targowej i 3 Maja, który oddano do użytku w 1926 roku.

Budynek szkoły

W następnym roku ukończono budynek bursy, mieszczący 60 uczniów. W budynku znajdowała się sala widowiskowa ze sceną, wykorzystywana w okresie zimowym jako sala gimnastyczna.

Budynek bursy

Stopniowo wraz z rozwojem szkoły przybywały nowe wydziały. W roku szkolnym 1925/26 uruchomiono wydział kołodziejski, w którym produkowano bryczki, powozy i wozy cyrkowe.

Wydział kołodziejski specjalizował się w produkcji m.in. nart, kół do bryczek, wozów cyrkowych i gospodarskich. Instruktorem był Stanisław Tyrkiel (1938)

W następnym roku powstał wydział kowalsko-ślusarski. W latach późniejszych powstały jeszcze wydziały: ciesielski, którym kierował Feliks Krakowiecki, później Wojciech Bałuk.

Uczniowie wydziału kowalskiego prezentują swoje wyroby przed budynkiem kuźni. Instruktorem kowalstwa był Mikołaj Kołaczyk (1938).

Po śmierci Leona Abramowicza nowym dyrektorem został inżynier Pławiński, który pełnił obowiązki tylko jeden rok. W okresie jego kadencji przybył do szkoły w charakterze nauczyciela

doktor chemii – Józef Jacuński, który w 1926 roku objął obowiązki dyrektora i pełnił je do chwili wywiezienia na Syberię na początku 1940 roku.

Szkoła była płatna, za każde półrocze uczeń płacił 45 zł. Oznaką przynależności do grona uczniów była czapka szkolna – rogatywka kroju konfederatki z daszkiem koloru wojskowego, z dolną połową otoku z zielonego aksamitu. Na czapce był umieszczony orzełek, pod nim klucz skrzyżowany z młotkiem i jeszcze niżej na otoku dwie gałązki. Wszystkie te symbole wykonano w kolorze złotym. W latach późniejszych wprowadzono zielone mundurki.

Zajęcia były zorganizowane w ten sposób, że z rana odbywały się lekcje teoretyczne a po południu do godziny 18.00 zajęcia praktyczne w warsztacie k. Kurela. Instruktorem na zajęciach praktycznych na wydziale stolarskim był pan Baranowski - mistrz stolarski, wywodzący swój zawód z tradycji rzemiosła warszawskiego.

Uczniowie brali czynny udział w kółkach zainteresowań – rzeźbiarstwa, intarsji, rysunku zawodowego. Biblioteka szkolna była hojnie subsydiowana przez władze szkolne. Wszystkie nowe wydania były przysyłane zaraz po wyjściu z drukarni.

Przysposobienie wojskowe było wprowadzone w pierwszym roku nauki. Na zajęcia przyjeżdżał podoficer zawodowy z Rejonowej Komendy Uzupełnień z Bielska Podlaskiego w każdą sobotę na dwie lekcje.

Zakończenie roku szkolnego 1926/27. Kadra pedagogiczna, siedzą od lewej: 1. Roman Olszyński - sekretarz, 2. Wawrzyniec Kruczkowski - instruktor, 3. Józef Jacuński - dyrektor szkoły, dr nauk chemicznych, 4. Wiktor Baranowski - instruktor stolarstwa, 5. nn. Absolwenci pierwszego rocznika to: O. Bokszycki, Tadeusz Gorczyca, Waclaw Majdak, Stanisław Maryniak, Aleksander Mischuk, Stefan Mosty z Grodna, Eugeniusz Wojtkowski.

W roku 1927 szkołę opuścili pierwsi absolwenci wydziału stolarskiego. W szkole zaszły zmiany personalne. Dochodzących nauczycieli ze szkoły podstawowej, uczących przedmiotów ogólnokształcących, zastąpili nauczyciele zatrudnieni na stałe. Dyrektor Jacuński sprowadził nauczycieli – wysokiej klasy specjalistów z przedmiotów zawodowych, wywodzących się z różnych stron Polski. Byli nimi: inżynier leśnictwa Wieńczysław Kozaczyński, prof. Otokar Stoklasa oraz nauczyciel rysunku i kreśleń – Władysław Szokałło. Nastąpiła również zmiana na stanowisku instruktora zawodu na wydziale stolarskim. Na miejsce instruktora Baranowskiego sprowadzono z Nowego Targu pana Franciszka Bołozę - górala z pochodzenia. Był on wspaniałym rzeźbiarzem, stosował intarsję w drewnie jako element dekoracyjny. Dzięki niemu podniósł się

poziom nauczania i zupełnie się zmienił system nauki zawodu. Wydział otrzymał nazwę stolarsko-artystyczny.

Nietuzinkową postacią okazał się Otokar Stoklasa, Czech z pochodzenia, z zawodu leśnik. W szkole wykładał technologię drewna, a jako wysokiej klasy muzyk prowadził szkolną orkiestrę dętą, zespół smyczkowy i teatr szkolny. Razem z synami Franciszka Bołozy - Tadeuszem i Marianem, przyjeżdżającymi na wakacje do Hajnówki, wystawili sztukę „Ciotka Karola”. Przedstawienia odbywały się w niedużej salce widowiskowej, jaka znajdowała się na parterze szkolnej bursy. Występujący w sztuce amatorzy, mieli poczucie humoru i potrzebę rozrywki. Byli to państwo Zychowie i Szaferowie z Kasy Chorych, panna Marysia Porowska, bracia Bołozowie, Otokar Stoklasa i Tadeusz Czarkowski. Wystawiono nawet wodewil z pieśniami i muzyką „Łobzowanie”. Do sztuki „Damy i huzary” Fredry sprowadzono kostiumy z warszawskiego teatru.

Dyrektor Józef Jacuński, z zawodu chemik, okazał się wielkim wielbicielem meblarstwa. Toteż wydział stolarski w okresie jego kadencji rozwinął się nadzwyczajnie. Mając stosunki i znajomości a także wspólne studia z Prezydentem Mościckim na uniwersytecie w Szwajcarii, potrafił zdobyć kredyt na rozbudowę szkoły, a szczególnie warsztatów wytwórczych. W warsztatach uruchomiono własną siłownię energii elektrycznej, wstawiono park maszynowy do obróbki drewna, zrobiono centralne ogrzewanie. Zmechanizowanie obróbki drewna znacznie przyspieszyło wykonywanie mebli. Czynnikiem warunkującym wysokie notowania szkoły było prowadzenie pracowni projektowej oraz współpraca z wybitnymi architektami wewnątrz W. Jastrzębskim i St. Siennickim. Wykorzystując uzdolnienia pana Franciszka Bołozy, który okazał się niepospolitym artystą w zakresie meblarstwa i rzeźby, zaczęto produkować meble o wysokiej jakości, które nagradzane były na różnych wystawach. W 1930 r. hajnowskie meble były eksponowane na wystawie międzynarodowej w Mediolanie, a w roku następnym zajęły pierwsze miejsce na wystawie w Poznaniu. Hajnowskie meble zdobyły gabinety w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie.

Bardzo intensywny rozwój szkoły następuje po roku 1930, kiedy to Kuratorium Warszawskie przekazuje zarządzanie szkołą Kuratorium Brzeskiemu. Rozwojowi szkoły sprzyja też rozbudowa i modernizacja Zakładów Przemysłu Leśnego w Hajnówce.

Zakończenie roku szkolnego 1932/33. Kadra pedagogiczna, w rzędzie siedzących: 1. Wawrzyniec Nawrocki, 2. Stefan Kozera, 3. Wawrzyniec Kruczkowski, 4. Zygmunt Bansleben-sekretarz, 5. Ignacy Kończykowski, 6. Józef Jacuński-dyrektor, 7. Tadeusz Rakowiecki-lekarz szkolny, 8. Wanda Sawicka, 9. ks. Antoni Mioduszewski, 10. Antoni Zabdyr, 11. Stanisław Tyrkiel, 12. Franciszek Bołoz. II rząd: 1. Tadeusz Jarzęcki, 2. Zajcew, 3. Jerzy Zachoszcz, 4. Piotr Krzywopust, 5. Jan Szerszunowicz, 6. Józef Kurpeta, 7. Bojko, 8. Wiśniewski, 9. Bazyl Skiepmo, 10. Kazimierz Piłski, 11. Feliks Krakowiecki, 12. Mikołaj Kołaczyk. III rząd: 1. Franciszek Kuchta - woźny, 4. Zygmunt Piłski, 6. Porzeziński, 8. Stefan Kuczyński, 9. Józef Mariankowski-woźny. Leżą: 1. Zdrojewski, 2. Strączewski

Hajnowska szkoła, której popularność rosła, dawała możliwość zdobycia zawodu absolwentom szkół podstawowych i przygotowywała kwalifikowanych pracowników dla przemysłu. Przybywała do niej nie tylko młodzież z różnych stron Polski, ale również synowie emigrantów polskich. W 1932 r. w PSPD w Hajnówce naukę rozpoczęła 10 osobowa grupa repatriantów z Francji, Danii i Argentyny. Przeciętnie uczęszczało do szkoły 120 uczniów.

W okresie przedwojennym ta wspinała baza lokalowa, kadra pedagogiczna, nie były w pełni wykorzystane, gdyż szkoła była płatna. A szkoła wyróżniała się wysokim poziomem nauczania wychowania fizycznego w związku z posiadaniem kwalifikowanego nauczyciela wychowania fizycznego – Stanisława Niewiadomskiego, który przybył do Hajnówki w 1933 roku oraz grupie usportowionej młodzieży polonijnej przebywającej w szkole od 1932 roku.

Do roku 1937 była to szkoła trzyletnia. W następnym roku dział metalowy przemianowano na trzyletnią Państwową Szkołę Mechaniczną a dział drzewny na Państwowe Gimnazjum Stolarskie czteroletnie. Kierownikami warsztatów szkolnych byli Ignacy Kończykowski, Czesław Sitarz i Mikołaj Smoktunowicz. W roku 1937 otwarto Publiczną Zawodową Szkołę Doksztalającą Wieczorową dla młodzieży uczącej się zawodu u rzemieślników. Tą szkołą kierował Mieczysław Ziarko.

Przez pierwsze lata szkoły kształcenie było ukierunkowane głównie na zdobywanie praktycznych umiejętności potrzebnych w pracy zawodowej. Przedmioty ogólnokształcące miały ścisłe powiązanie z praktyką, o czym mogą świadczyć nazwy przedmiotów: Język polski i korespondencja zawodowa; Rachunki, zasady kalkulacji, rachunkowość przemysłowa; wiadomości z fizyki, chemii oraz materiałoznawstwo w zastosowaniu do zawodu.

Kadrę pedagogiczną tworzyli następujący nauczyciele: dr Józef Jacuński, inż. Ignacy Kończykowski, Franciszek Bołoz, Wanda Sawicka, Otokar Stoklasa, Stanisław Duszka, Stanisław Niewiadomski, Włodzimierz Kruczkowski, Stanisław Tyrkiel, Mikołaj Kołaczyk, Włodzimierz Nawrocki.

Po wybuchu II Wojny Światowej nie prowadzono nauki w szkole. 25 września 1939 roku do Hajnówki wkroczyli Sowieci. Już w październiku ruszyły zajęcia w szkole funkcjonującej jako szkoła rzemieślnicza, której dyrektorem początkowo był dr Józef Jacuński. Jednak na początku 1940 r. został wraz ze Stanisławem Niewiadomskim wywieziony na Syberię, gdzie zmarł w łagrze. Funkcję dyrektora pełnili: Aleksander Artysiewicz i Józef Mikułowski. Po jakimś czasie zaczęła napływać sowiecka administracja, dyrektorem szkoły został Korchow pochodzący z Mińska. W szkole wprowadzono szkolenie rezerw pracy poprzez utworzenie szkoły pod nazwą „Fabryczeskoje Zawodskoje Obuczenije”. Zwerbowano 400 uczniów do lat 20 z terenów Zachodniej Białorusi, skoszarowano systemem wojskowym w Hajnówce i intensywnie szkolono do zawodów hydraulika, ślusarza centralnego ogrzewania i trakowego. Szkolenie trwało 6 miesięcy, a przeszkolonych wysłano do fabryk na terenie Związku Sowieckiego. W budynku szkolnej bursy za zgodą władz sowieckich utworzono polskie gimnazjum, przemienione na dziesięciolatkę o nazwie Pełna Średnia Szkoła Polska. Gimnazjum organizowali Aleksander Kozicki, Pelagia Poniecka i Jan Klinger. Dyrektorami byli Somow, Sylwester Treugutt i Janina Wieczerzyńska. Do szkoły uczęszczało 40 uczniów, a nauczycielami byli m.in. Antoni Bachowski, Tadeusz i Marian Bołozowie, Ewa Galińska, Mieczysław Ziarko. Szkoła zakończyła działalność w dn. 22 czerwca 1941 r., w dniu wybuchu wojny sowiecko-niemieckiej.

25 czerwca do Hajnówki wkroczyły wojska niemieckie. Podczas potyczki z cofającymi się żołnierzami sowieckimi doszło do pożaru hajnowskich zabudowań. Spaliły się warsztaty szkolne, parkieciarnia, magazyn wyrobów gotowych, kino „LUX” Kurela, plebania i przychodnia ubezpieczalni. W budynku szkolnym rozpoczął urządowanie magistrat niemiecki oraz zamieszkał burmistrz niemiecki Moslener, później Koch. W budynku bursy zrobiono magazyn zrabowanych własności po ludności pochodzenia żydowskiego. Dotychczasowych mieszkańców Szkoły

Zawodowej – Ojrzanowskiego, rodziny Bołozów i Nawrockich wysiedlono na ulicę Warszawską do domu Supruniuka i Geniusza. W okresie okupacji szkoła nie funkcjonowała.

Po przejściu frontu i wycofaniu się Niemców nastąpił okres przejściowy, kiedy jeszcze nie było wiadomo, w czyje ręce przejdzie Hajnówka. 18 sierpnia w Domu Ludowym przeprowadzono przez pomyłkę wybory do władz miasta, faktycznie utworzono władze gminy. Urząd Gminy urzędował na parterze budynku szkolnego. Kierownikiem Wydziału Oświaty wybrano Antoniego Bachowskiego, który zajął się organizacją Gimnazjum Ogólnokształcącego w budynku bursy oraz Państwowego Gimnazjum Stolarskiego i Państwowej Szkoły Mechanicznej. Dyrektorem tych szkół został Antoni Bachowski. Szkoły uruchomiono 2.X.1944r. Zajęcia warsztatowe działu stolarskiego odbywały się w budynku zakładu stolarskiego Pana Czekańskiego przy ul. Kozi Przeskok (obecna Kołodzieja). Warsztaty mechaniczne ulokowano na terenie szkoły w budynku stajni i budynku gospodarczym. Organizacją Wydziału drzewnego zajęli się Wawrzyniec Kruczkowski, Franciszek Bołoz i Juliusz Ojrzanowski. Franciszek Bołoz został aresztowany w listopadzie 1944 roku pod zarzutem sprzyjania Armii Krajowej ale dzięki staraniom dyrektora i nauczycieli został zwolniony. Wydział mechaniczny organizowali Stanisław Duszka i Stanisław Becker, którzy przekazali szkole własne narzędzia ślusarskie. Od 1 września 1946 r. prace w szkole rozpoczął Tadeusz Czarkowski.

W 1947 roku szkołę opuścił Urząd Gminy, a bursę Liceum Ogólnokształcące, co umożliwiło otwarcie internatu. Ze zdemontowanego baraku w byłym obozie koncentracyjnym w Stuthoffie zbudowano budynek warsztatów drzewnych. W roku 1948 Gimnazjum Drzewne i Mechaniczne przemianowano na licea, tj. na Państwowe Liceum Mechaniczne i Państwowe Liceum Przemysłu Drzewnego I st. W 1948 roku ze stanowiska dyrektora ztaje zdjęty Antoni Bachowski za odmowę marszu na 1 Maja i uczczenie święta 3 Maja. Funkcję dyrektora pełni do 1949 roku Zofia Siergiejuk. W latach 1949-51 dyrektorem Państwowego Liceum Mechanicznego został nauczyciel Leon Tokarzewicz a stanowisko dyrektora Państwowego Liceum Drzewnego objął Józef Chętnik.

W roku 1951 pobudowano warsztaty metalowe przy ul. Ks. Wierobieja (dawniej Buczka) z cegły ze zburzonego dworca kolejowego. Wprowadzono nowe specjalności: tokarz, frezer, ślusarz, odlewnik (do 1959 r. funkcjonowała w warsztatach odlewnia). W 1953 r. oddano do użytku warsztaty drzewne. W latach 1954-55 dyrektorem szkoły był Tadeusz Dąbrowski, a po nim do 1963 r. Eugeniusz Niebrzydowski.

Od 1951 do 1994 roku szkoła nosiła nazwę Zasadnicza Szkoła Zawodowa. W roku 1956 dodatkowo otwarto Zasadniczą Szkołę Zawodową Doksztalającą, w której młodociani pracownicy zdobywali wiedzę ogólnokształcącą. W latach 60-tych uczniowie nosili mundurki i zielone czapki. Instruktorami w dziale mechanicznym byli: Becker, Leszczyński, Łuczak. Nauczycielami byli: Duszkowa-j. polski, Stefaniakowa-matematyka, Tokarzewicz-technologia metali, Stachnowicz-maszynoznawstwo, Słowikowski-chemia, fizyka, Tatarczyk-historia, S. Niewiadomski-w-f. W warsztatach produkowano wiertarki WS-13 i WS-15.

1 września 1963 r. rozpoczyna działalność Technikum Przemysłu Drzewnego. Kierownikiem warsztatów drzewnych zostaje Brzozowski. 1 września 1958 r. z Drohiczyzna przybył Henryk Kowalski. Od 1.10.1961 r. pełnił obowiązki Z-cy Kierownika Warsztatów.

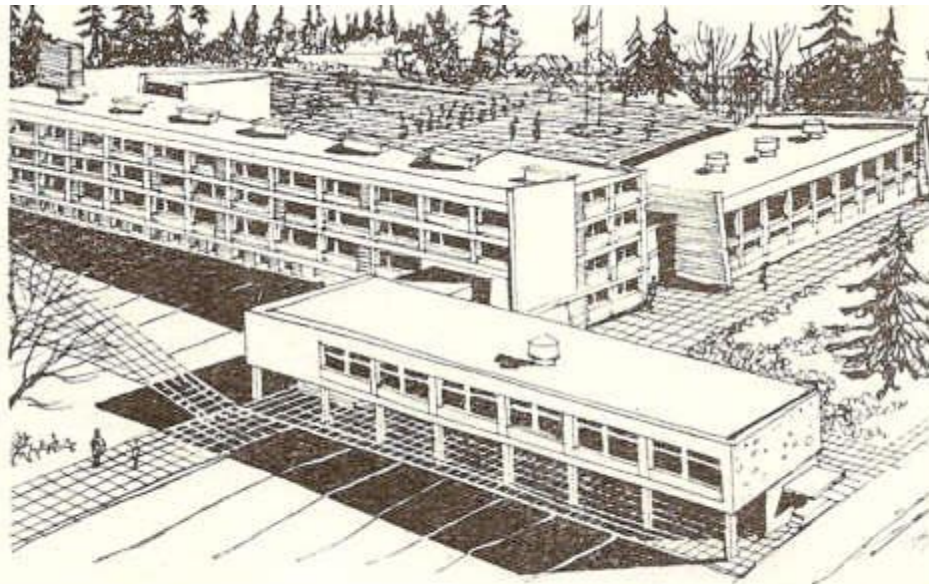
W latach 1964-1992 obowiązki dyrektora szkoły pełnił mgr inż. Jerzy Jarocki. Mimo trudnych warunków sytuacja szkoły z biegiem lat poprawiała się. W latach 60 rozwija się intensywnie przemysł drzewny-powstaje koncepcja budowy nowej szkoły, która kształciłaby kadrę techniczną dla potrzeb Hajnowskich zakładów pracy. W roku 1965 rozpoczyna się budowa szkoły i trwa 5 lat. Na podkreślenie zasługuje zaangażowanie i wkład pracy ówczesnego dyrektora mgr inż. Jerzego Jarockiego i jego zastępcy Michała Poskrobki.

Nowy budynek wraz z salą gimnastyczną zostaje oddany do użytku w 1969r. Stare budynki szkolne adoptowano na internat. Nowa szkoła stworzyła nauczycielom i uczniom bardzo dobre warunki pracy. Dla potrzeb warsztatów wybudowano suszarnię, budynek biurowy, magazyn

techniczny i halę drzewnej obróbki maszynowej. W tym czasie w szkole uczyło się 667 uczniów i pracowało 37 nauczycieli. W szkole powstał zespół gitarowy „Elektrony”.

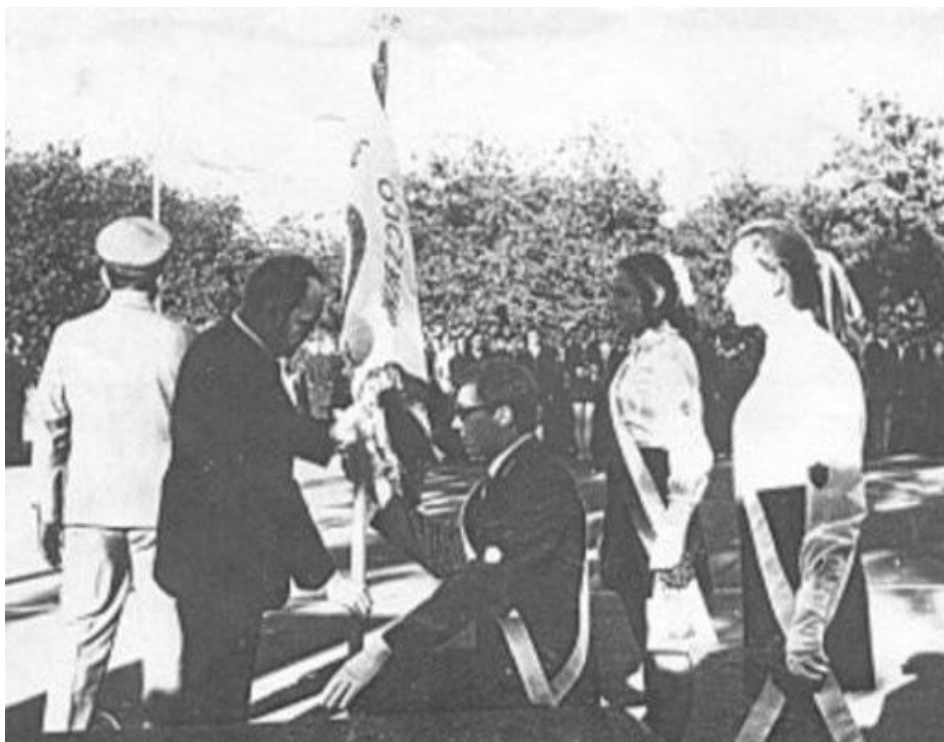
W 1970 r. otworzono Technikum Mechaniczne o specjalności budowa maszyn i 3-letnie Technikum Zaoczne dla absolwentów Zasadniczej Szkoły Zawodowej.

*Hajnówka — Technikum Przemysłu Drzewnego (w budowie)
Rys. Henryk Wilk*

Z uwagi na wzrost liczby uczniów i specjalności, szkoła w roku 1972 otrzymuje nazwę ZESPÓŁ SZKÓŁ ZAWODOWYCH a tworzą go Technikum Drzewno-Mechaniczne i Zasadnicza Szkoła Zawodowa, którym zostaje nadane imię wielkiego Polaka Tadeusz Kościuszki.

W roku 1973 zostaje ufundowany przez społeczeństwo Hajnówki sztandar

Za osiągnięcia w pracy dydaktyczno-wychowawczej i znaczący wkład w rozwój regionu w 1974r. szkoła otrzymuje Złotą Odznakę "ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE" a w 1975r.

zostaje odznaczona MEDALEM KOMISJI EDUKACJI NARODOWEJ co zostało upamiętnione na poniższym zdjęciu

W 1988 roku z inicjatywy Józefa Korkusa i z-cy dyrektora Łarysy Karpiuk powstała Orkiestra Szkolna ZSZ. W 1990 roku do szkoły uczęszczało 951 uczniów. W 1992 roku dyrektorem został Michał Sadowski, po nim Eugenia Karwowska.

Nasza szkoła z niewielkiej w 1924 r. rozwinęła się i funkcjonuje do dzisiaj kształcąc ponad 1000 uczniów przy obsadzie 50 nauczycieli, spośród których ponad połowa to jej absolwenci- z dyrektorem, jego zastępcą i kierownikami warsztatów włącznie.

NAZWY SZKOŁY W LATACH 1924-2006

1924 - Państwowa Szkoła Przemysłu Drzewnego
1925 - 1939 - Szkoła Przemysłu Drzewnego
1937 - 1940 - Państwowe Gimnazjum Stolarskie, Szkoła Mechaniczna, Publiczna Szkoła Doksztalcząca
1940 - 1941 - Fabryczno-Zawodsoje Obuczenie
1944 - 1950 - Państwowe Gimnazjum Stolarskie
1946 - 1949 - Państwowa Szkoła Mechaniczna
1946 - 1948 - Średnia Szkoła Zawodowa Doksztalcząca
1946 - 1950 - Państwowe Gimnazjum Mechaniczne
1947 - 1951 - Publiczna Średnia Szkoła Zawodowa
1948 - 1951 - Państwowe Liceum Mechaniczne I st.
1941 - 1951 - Państwowe Liceum Drzewne I st.
1951 - 1994 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa
1955 - 1974 - Zasadnicza Szkoła zawodowa Doksztalcząca
1963 - 1972 - Technikum Przemysłu Drzewnego
1970 - 1972 - Technikum Mechaniczne
1972 - Technikum Drzewno-Mechaniczne
1971 - 1981 - Technikum Mechaniczne po ZSZ, Technikum Drzewne po ZSZ
1973 - 1977 - Liceum Zawodowe Mechaniczne
1977 - 1983 - Średnie Studium Zawodowe

1996 - 2004 Technikum Zawodowe Zaoczne dla Dorosłych

1999 - Technikum Ekonomiczne

2002 - Liceum Profilowane

2003 -2006 Policealna Zaoczna Szkoła Rachunkowości i Finansów Dorosłych

Opracowano na podst. strony internetowej ZSZ i informacji przekazanych przez absolwenta szkoły
Ryszarda Sakiela